

Kortversjon av retningslinjer for håndtering av seksuelle krenkelser.

Veiledning for ansatte, frivillige medarbeidere og tillitsvalgte.

Innledning

KSO er oppfordret til å utarbeide en kortversjon av retningslinjene, slik at temaet blir lettere tilgjengelig. Vi anbefaler at alle med ansvar og ledelse i kirkesamfunnet har fullversjonen tilgjengelig, gjør seg kjent med overskriftene i fullversjonen og «skumleser» innholdet slik at de kan slå opp i fullversjonen ved behov.

Fullversjonen inneholder kapitler om:

1. Definisjoner, 2. Menneskesyn, 3. Det kristne fellesskapet 4. Samfunn-lovverk og rettsvern. 5. Organisasjon, verdier og ansvar 6. Ansvarlige organer. 7. Kirkesamfunnets prosedyrer for forebygging og skolering. 8. Prosedyre for medarbeidere som får mistanke om eller melding om seksuelle krenkelser. 9. Taushetsplikt 10. Prosedyre for kristne fellesskap og misjonsfelt 11. Prosedyre for koordineringsgruppa. 12. Kirkesamfunnets prosedyre for informasjonshåndtering.

Her er det valgt ut noen sentrale spørsmål i forhold til dette temaet. Svarene i dette dokumentet er hentet fra fullversjonen, med sidehenvisning.

1) Hva er en seksuell krenkelse? S. 6.

Seksuelle krenkelser kan dreie seg om hele spekteret av seksuelle handlinger. Fra krenkende ordbruk til påført samleie og tilsvarende handlinger. En seksuell krenkelse består av tre deler.

- a) *En relasjon*: En krenkelse er basert på at krenkeren har maktmulighet til å krenke. Erfaring viser at dette i kristen sammenheng i de aller fleste tilfeller er den makt krenkeren får gjennom et tillitsforhold. Dette tillitsforholdet er ofte knyttet til at krenkeren har en hjelper eller lederposisjon i forhold til den krenkede, og er derfor et tillitsbrudd. Krenker påfører den krenkede både uønskede seksuelle handlinger og en vond opplevelse av å være delaktig og medansvarlig for krenkelsen. Både kvinner og menn kan være overgripere.
- b) *De ytre handlingene* kan i utgangspunktet beskrives likt av både den krenkede og krenkeren.
- c) Den krenkedes opplevelse av det som har skjedd er helt annerledes enn krenkerens opplevelse. Krenkelsen er knyttet til opplevelsen av å bli fratatt kontrollen over egen kropp, egne følelser og verdier og/eller å bli påført uønskede og skambelagte handlinger.

2) Hva jeg skal jeg gjøre hvis jeg lurer på om noe er en seksuell krenkelse? S 10

Den som kommer med en historie om krenkelser, må oppleve å bli hørt og tatt på alvor. Det betyr at ansvarlig instans må gjøre det en kan for å avklare sakens innhold og følge de prosedyrer som dette dokumentet legger opp til. Når en anklage fremsettes, skal det alltid føre til handling. Skriv ned det du får vite samme dag. Hvem har informert? Hvordan fikk du informasjon? I forhold til taushetsplikt er det et eget kapittel s 32. Er man i tvil om taushetsplikt kan en snakke med Tilsynsmannen i anonymisert form.

3) Hvem skal jeg gi beskjed til om min mistanke? S. 31.

Gi informasjon til Tilsynsmannen i DELK.

4) Hvordan skal jeg forholde meg til den som er beskyldt for å ha krenket noen? S. 31.

Tilsynsmannen overtar ansvar for informasjon og oppfølging når en sak er

meldt inn. Den som har fått en melding om seksuelle krenkelser, skal under ingen omstendighet selv ta saken opp med den anklagede. Det kan være til stor skade, både for den utsatte, for eventuell politietterforskning og for den videre saksbehandling.

5) Hvilke begreper brukes om de som er involvert? S.7.

Vi bruker begrepet *den anklagede* om den som er anklaget for seksuelle krenkelser, inntil anklagen eventuelt er bekreftet. Da bruker vi *krenker*. Vi bruker begrepet *den utsatte* om en som formidler at han eller hun har vært utsatt for seksuelle krenkelser. Hvis anklagen er blitt bekreftet, bruker vi benevnelsen *den krenkede*.

6) Hjelp til avklaring av en sak. S 7

Det kan av og til være vanskelig å vite om vi står overfor en seksuell krenkelse eller et gjensidig og likeverdig seksuelt forhold. I det følgende kommer noen momenter som kan gi hjelp til avklaring, blant annet av maktforholdet mellom de to.

a) Posisjon

Hvis den anklagede er eller var i en overordnet stilling i forhold til den utsatte, eller stod i en lederposisjon i forhold til vedkommende, viser det at det er ulikhet i maktforholdet mellom dem. Det kan for eksempel være forholdet mellom en leder og leirdeltaker, en forkynner og en tilhører. Den som innehar en stilling eller en formell rolle som gir makt, har alltid ansvar for at grenser ikke blir overtrådt. Det gjelder også om det er den andre som inviterer til seksuelle handlinger.

b) Relasjon

Hvis det er et tillitsforhold mellom to parter, der den ene har en hjelperelasjon, veileder eller sjelesørgerisk relasjon i forhold til den andre, er det ulikhet i maktforholdet mellom dem. En sjelesørger må for eksempel aldri under noen omstendigheter innlede et seksuelt forhold til den som oppsøker sjelesorg, heller ikke om den som kommer, oppfordrer til det.

c) Hemmeligholdelse

Dersom den krenkede har blitt pålagt å holde seksuelle handlinger skjult, er det et tegn på maktmisbruk og krenkelse.

d) Trusler/manipulasjon

Dersom den ene parten er manipulert, lokket, truet eller ved hjelp av fysisk makt er tvunget til den seksuelle handlingen, er det en krenkelse. Bruk av bibelord som «rettferdiggjør» de seksuelle handlingene er eksempel på religiøs manipulasjon.

e) Sårbarhet

Hvis en person er i en sorgsituasjon, har vært utsatt for overgrep tidligere, har psykiske problemer etc., er vedkommende i en sårbar situasjon som gjøre at andre må vise spesiell varsomhet og ikke utnytte muligheten denne sårbarheten gir til å utøve makt.

f) Alder/tid

Dersom den krenkede er under 16 år, er det straffbart i forhold til norsk lov å innlede seksuell kontakt. Dersom det er stor aldersforskjell mellom den anklagede og den krenkede, er det tegn på at det ikke er et likeverdig maktforhold mellom dem. Jo større aldersforskjell, jo tydeligere er ubalansen i maktforholdet.

g) Krenkelsens art

Alvorlighetsgraden har også sammenheng med handlingens art, om det er snakk om seksuell omgang, handling eller atferd og om det er misbruk av avhengighets eller tillitsforhold.

h) Profesjonalitet

Det må kunne forventes at en som er ansatt eller har et tillitsverv/frivillig lederengasjement i en kristen organisasjon har kunnskap nok til å forstå hvordan en skal møte og ta vare på mennesker som er i en sårbar situasjon. Det er også grunn til å forvente en livsførsel som er i tråd med Bibelens ord

om ansvarlighet i forhold til egen maktposisjon og seksualitet.

7) Hva sier straffeloven? S 21

Straffelovens kapittel 19 handler om straffbare seksuelle handlinger av forskjellige art og alvorlighetsgrad.

a) Seksuelt krenkende eller uanstendig adferd. Forekommer i handling og ord enten overfor eller i nærvær av noen som ikke har samtykket til det, eller er under 16 år. Eksempel kan være blotting, visning av pornografiske filmer / bilder.

b) Seksuelle handlinger.

Det kan være beføling av kjønnsorganer eller bryster. Dette er også straffbart når den som blir utsatt for det ikke har samtykket eller er under 16 år.

b) Seksuell omgang

Det er når krenkeren trenger inn i en av den utsattes kroppsåpning med sin penis, fingre eller gjenstander. Onanering av kjønnsorganer til den krenkede og/eller krenkeren er også straffbart.

d) Voldtekt

At noen skaffer seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd eller at den utsatte er ute av stand til å motsette seg handlingen f.eks. ved beruselse.

e) Utnyttelse av avhengighetsforhold

Den som skaffer seg eller en annen seksuell omgang ved misbruk av stilling, avhengighetsforhold eller tillitsforhold straffes med fengsel inntil 5 år. På samme måte straffes den som skaffer seg eller en annen seksuell omgang ved å utnytte noens psykiske lidelse eller psykiske utviklingshemning, innsatt i anstalt eller institusjoner under kriminalomsorgen eller barnevernet.

8) Hva sier Likestillingsloven og Arbeidsmiljøloven ? S. 22.

9) Hva gjøres videre hvis jeg melder ifra? S. 36, 37 og 42.

Hvis den utsatte er under 18 år, se egen prosedyre s 36. Delk skolene har egne retningslinjer, men kan søke råd hos KSO. Hvis det er en ansatt må KSO i startfasen avklare om dette er en sak som faller innenfor eller utenfor straffeloven. Den utsatte har rett til 3 timers gratis konsultasjon hos advokat for å avklare om hun/han skal anmelde eller ikke. Tilsynsmannen vil ta opp anklagen i KSO Koordineringsgruppa for seksuelle overgrep og krenkelser i Delk. Der vurderes det hva som videre bør gjøres. KSO skal sørge for ivaretagelse av den utsatte og dennes familie, den anklagede og dennes familie og den sammenhengen anklagen er knyttet til. Både den utsatte og den anklagede skal ha en kontaktperson i KSO. S 37 beskriver prosedyre når en sak ikke er politianmeldt. Informasjon om saken både innad i Delk og utad f.eks. til presse ivaretas av Tilsynsmannen. Tilsynsmannen og KSO har også kontakt med ressurspersoner utenom Delk som kan gi råd og veiledning om hvordan en oppstått situasjon kan håndteres.

10) Hvordan kan vi forebygge seksuelle krenkelser i vårt kirkesamfunn? S. 12, 16 og 27.

Det skal innhentes politiattest fra medarbeidere som har/skal ha direkte forkynner og sjelesorgansvar. Det samme gjelder for de som er engasjert i barne- og ungdomsarbeid.

S 12. Vi må ikke skjule at seksuelle krenkelser skjer. Vi må snakke ærlig om livet. Det betyr at vi ikke skal skjule at seksuelle krenkelser også skjer i kristne sammenhenger. Vi må ta problemet på alvor og ikke bagatellisere eller tie i hjel.

S 16. Vi må legge til rette for å snakke positivt og åpent om seksualitet og respekt for grenser. Vi må undervise ledere i fellesskapet om ledermakt. Vi må gi kunnskap om seksuelle krenkelser. Den ansattes nærmeste leder er ansvarlig for at den ansatte blir gjort kjent med retningslinjene. Delk skal ta sikte på å tilrettelegge kurs/seminarer for ansatte og tillitsvalgte på sentralt og lokalt plan om seksuelle krenkelser.

Mobilnummer til Tilsynsmann og KSOs leder står på DELKs hjemmeside, www.delk.no/kso.